

Talousarviokehys 2023

Sipoon kunta

Kunnanhallitus 20.6.2022

Sisällysluettelo:

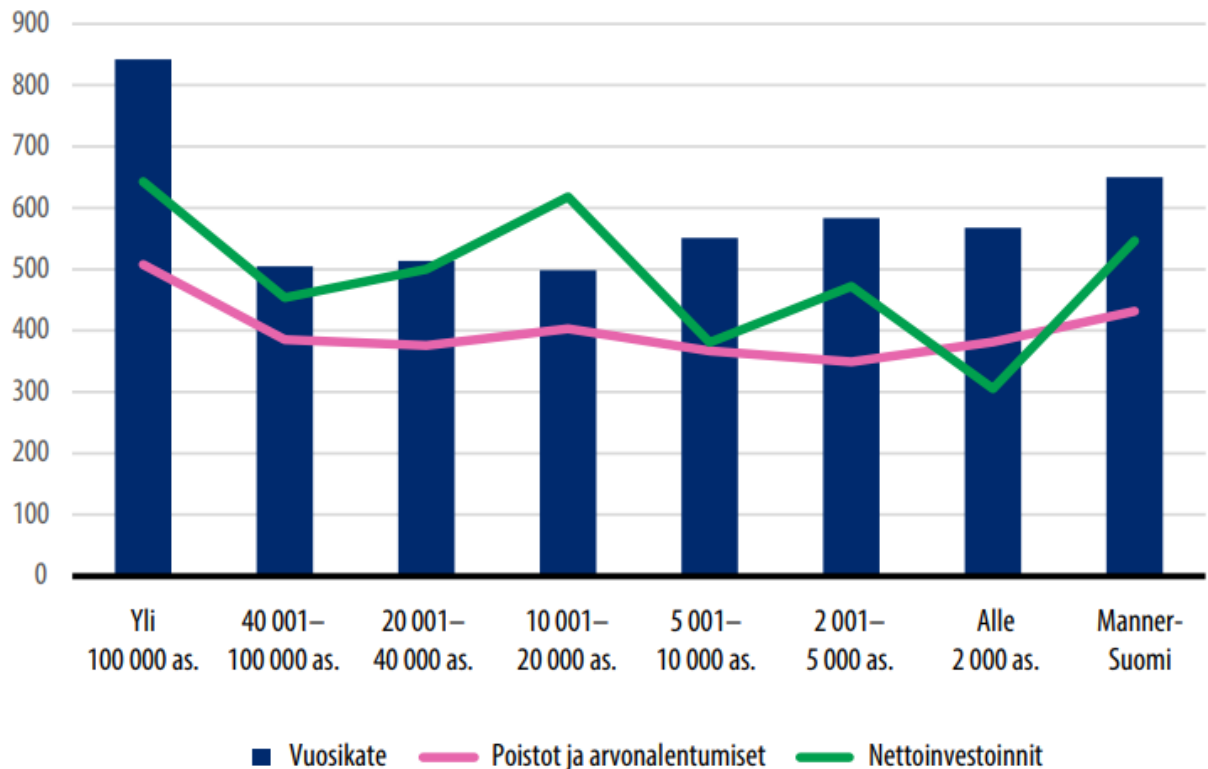
1.	Kuntatalousohjelma 2023 - 2026	3
2.	Sipoon kunnan lähtökohdat.....	6
	Väestö.....	6
	Sipoon kunnan vuosien 2022 – 2024 taloussuunnitelma ja tilinpäätös 2021	6
	Verotulot	6
	Valtionosuudet	7
3.	Vuoden 2023 kehys.....	7
4.	Investoinnit.....	10
5.	Rahoituslaskelma, lainakanta	10
6.	Sisäiset erät	11
7.	Toiminta ja tavoitteiden määrittely talousarviossa 2023	11
8.	Aikataulu, tärkeimmät päivämäärät talousarvion valmistelussa	11

Vuoden 2023 talousarviokehys

1. Kuntatalousohjelma 2023 - 2026

Kunnat ja kuntayhtymät valmistautuvat ensi vuonna toteutuvaan sote-uudistuksen voimaantuloon poikkeuksellisissa oloissa. Keväällä 2020 alkanut *koronaepidemia* vaikuttaa edelleen kuntien talouteen ja toimintaan monin tavoin. Lisäksi *Venäjän hyökkäys Ukrainaan* ja globaalien jännitteiden lisääntyminen luovat kustannuspaineita ja heikentävät talousnäkyviä sekä kasvattavat niihin liittyvää epävarmuutta. Kuntakentällä varaudutaan myös muihin sodan vaikutuksiin, kuten pakolaisvirtojen aiheuttamiin muutoksiin palvelutarpeessa. Myös kyberturvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat nousseet entistä keskeisempään asemaan kuntien varautumisessa. Näiden äkillisten muutosten ohella kuntien toimintaympäristöön vaikuttavat vähitellen etenevät muutokset, kuten *väestön ikääntyminen sekä työikäisen väestön määrän väheneminen* ja sen vuoksi heikkenevä veropohja ja pahenevat työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat. Myös *ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen* edellyttävät kunnilta uusien toimintatapojen käyttöönottoa sekä investointeja muun muassa vihreään siirtymään. *Sote-uudistus* muuttaa kuntien tehtäväkenttää ja taloutta merkittävästi ensi vuodesta alkaen. Sen myötä vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat sote-menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Valmisteilla oleva *TE-palvelujen siirto kuntiin* jatkaa toteutuessaan kuntien tehtäväkentän muutosta. Uudistusta ei ole huomioitu tässä kuntatalousohjelmassa, koska uudistusta koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu eduskunnalle.

Kuntatalous pysyi vuonna 2021 edellisvuoden tapaan vahvana. Tilikauden tulos oli liki 1,5 mrd. euroa ylijäämäinen ja toiminnan ja investointien rahavirta oli lähellä tasapainoa. Koronaepidemia ei ole heikentänyt kuntatalouden tilaa, sillä valtio on tukenut kuntia ja kuntayhtymiä epidemian aikana vuosina 2020–2021 erilaisilla tukitoimilla yhteensä noin 5 mrd. eurolla. Tilikauden tulos ja vuosikate kuitenkin heikkenivät vuonna 2021 edellisvuoteen verrattuna. Toimintakate heikkeni myyntituottojen voimakkaasta kasvusta huolimatta, sillä kuntien ja kuntayhtymien toimintakulut kasvoivat voimakkaasti. Nopean toimintakulujen 8 Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:26 kasvun taustalla vaikuttavat muun muassa koronaepidemian aiheuttamat testauksen, jäljittämisen, rokottamisen ja hoidon kustannukset sekä hoito- ja palveluvelan purku. Menojen voimakkaaseen kasvuun nähden kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni suhteellisen vähän, sillä verotulojen kasvu oli nopeaa. Etenkin yhteisöverotulojen kasvu oli huomattavaa. Lainakanta jatkoi kasvuaan mutta kasvu hidastui selvästi edellisvuodesta. Nettoinvestoinnit laskivat edellisvuodesta noin 600 milj. euroa, mikä osaltaan vähensi kuntatalouden lainanottotarvetta ja vaikutti siihen, että vuosikate ylitti nettoinvestointien määrän.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirrolla kunnista hyvinvointialueille on erittäin merkittäviä vaikutuksia kuntien toimintaan ja talouteen. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti kuntien käyttötalouteen, jossa käyttötaloustulojen ja -menojen taso ja rakenne muuttuvat merkittävästi.

Kunnan tuloslaskelman muodostuminen	Nykytilanne, milj. €	Uudistuksen jälkeen, milj. €	Muutos, milj. €
Toimintakate + poistot	-36 322	-15 088	21 234
Kunnallisvero (12,64 %-yksikön siirto)	21 284	8 114	-13 170
Yhteisövero	2 451	1 634	-817
Kiinteistövero	2 089	2 089	0
Peruspalvelujen valtionosuus (VM)	7 947	2 609	-5 338
Vos-muutosrajoitin	0	-4	-4
Veromenetysten korvaus	2 777	833	-1 944
Valtionosuus, OKM	2	2	0
Rahoituserät, netto	343	343	0
Verotuskust. alentuminen (kunnat)	0	62	62
Vos-järjestelmämuutoksen tasaus	0	0	0
Vuosikate - poistot (tasapainotila)	571	595	23

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2021–2026, mrd. euroa, käyvin hinnoin

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-31,8	-33,2	-12,8	-13,1	-13,4	-13,9
2. Verotulot	25,5	26,1	13,7	12,9	13,2	13,5
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,1	10,8	3,8	3,8	3,9	4,0
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4
5. Vuosikate	4,4	4,1	5,1	4,1	4,0	4,0
6. Poistot	-3,1	-3,1	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,4	1,1	2,3	1,2	1,1	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,4	4,1	5,1	4,1	4,0	4,0
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
12. Tulorahoitus, netto	3,8	3,6	4,6	3,6	3,5	3,5
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,3	-5,7	-4,6	-4,7	-4,9	-5,0
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,2	1,9	1,1	1,1	1,1	1,1
15. Investoinnit, netto	-4,1	-3,8	-3,5	-3,7	-3,8	-4,0
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	-0,3	-0,2	1,1	-0,1	-0,3	-0,5
17. Lainakanta	24,2	25,3	19,4	19,9	20,6	21,4
18. Kassavarat	8,2	8,2	7,9	7,9	7,9	7,9
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	16,0	17,1	11,6	12,1	12,7	13,6

Vuosi 2023 on hyvin poikkeuksellinen kuntataloudessa niin menojen kuin tulojenkin kehityksen osalta, sillä sote-uudistuksen seurauksena kuntien toiminnan kustannukset vähenevät ja käyttötalousmenoista siirtyy pois noin puolet. Sote-uudistukseen liittyvät laskelmat on päivitetty viimeisimpien tietojen mukaisiksi. Toimintamenojen arvioidaan alenevan 54 prosenttia vuonna 2023. Toimintamenojen laskua kiihdyttää sote- ja pelastustehtävien poistumisen lisäksi hallituskauden päättymisen, jonka seurauksena useita määräaikaista toimia päättyy. Toisaalta Ukrainasta sotaa paenneiden ihmisten auttamiseen tarvittavien panostusten arvioidaan kasvavan

muun muassa varhaiskasvatuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen tarpeen kasvun vuoksi.

Vuosina 2024–2026 kuntatalouden toimintamenot kasvavat keskimäärin 2,3 prosenttia vuodessa. Toimintamenojen kasvu aiheutuu pääasiassa hintojen ja palkkojen noususta.

2. Sipoon kunnan lähtökohdat

Väestö

Väestö	Lkm	Muutos	Kehitys% vuositasolla
31.12.2013 toteutunut	18 914		
31.12.2014 toteutunut	19 034	120	0,6 %
31.12.2015 toteutunut	19 399	365	1,9 %
31.12.2016 toteutunut	19 922	523	2,7 %
31.12.2017 toteutunut	20 310	388	1,9 %
31.12.2018 toteutunut	20 666	356	1,8 %
31.12.2019 toteutunut	21 170	504	2,4 %
31.12.2020 toteutunut	21 687	517	2,4 %
31.12.2021 toteutunut	22 190	503	2,3 %
30.4.2022 toteutunut	22 256	66	0,3 %
31.12.2022 talousarvio	22 600	344	1,5 %
31.12.2023 talousarvio	23 100	500	2,2 %
31.12.2024 talousarvio	23 600	500	2,2 %
31.12.2024 talousarvio	24 100	500	2,1 %

Sipoon kunnan vuosien 2022 – 2024 taloussuunnitelma ja tilinpäätös 2021

Kuluvan vuoden 1. osavuosisikatsauksen ennusteiden mukaan vuosi 2022 on ylijäämäinen 5,3 M€ (TA2022 1,9 M€).

Vuoden 2021 tilinpäätöksen tulos oli 3,7 M€ ja ylijäämä 2,5 M€. Kunnan taseeseen kertyneet ylijäämät 23,3 M€. Tilinpäätökseen sisältyi 5,1 M€ valtion koronatukia ja 4,7 M€ ylimääräisiä poistoja sekä 3 M€:n uusi investointivaraus.

Verotulot

Sipoon kunnan verotulot on tässä vaiheessa arvioitu pelkästään Kuntaliiton kuntakohtaiseen verotuloarvioon perustuen (KI 4/2022).

1000 eur	2 021 TP	2 022 TA	2 022 Ennuste	2 023 Kehys	2 024 Kehys	2 025 Kehys
Kunnallisvero	97 683	103 178	102 455	44 813	41 506	42 924
Kiinteistövero	9 850	10 500	10 019	10 500	10 700	11 000
Yhteisövero	7 571	5 460	6 424	4 373	3 954	4 125
Yhteensä	115 104	119 138	118 898	59 686	56 160	58 049
Kehitys %		3,50	-0,20	-49,80	-5,91	3,36

Valtionosuudet

1000 eur	2 021 TP	2 022 TA	2 022 Ennuste	2 023 Kehys	2 024 Kehys	2 025 Kehys
Valtionosuudet	23 569	17 829	17 829	20 123	19 793	19 446
Kehitys %	55,9	-24,4	0,0	12,9	-1,6	-1,8

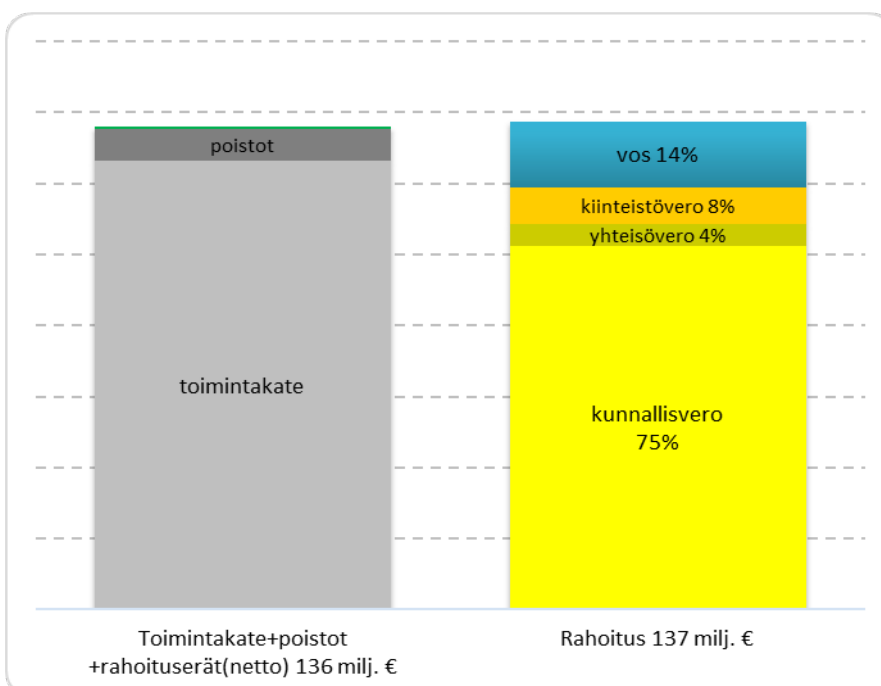
3. Vuoden 2023 kehys

Kehyksessä on huomioitu a) indeksikorotukset (kuluttajahinta, peruspalvelut, sopimuskorotukset) ja b) tuottavuustavoite (sopeutusohjelma) sekä c) väestönkasvusta, valtion toimenpiteistä, palvelutarpeen kasvusta aiheutuvat välttämättömät lisämäärärahatarpeet.

Kehyksestä on vähennetty sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen määrärahat, jotka siirtyvät Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Kehyksessä on lisäksi huomioitu muut sote- ja pelastuksesta aiheutuvat muutokset kunnan talouden rakenteessa.

Kehykseen sisältyy 3,74 M€:n määräraha HSL:n kuntaosuuteen.

Vanha kunta

Tuloslaskelma vuodelle 2023 ja vuosille 2024 – 2025 (sis. Sipoon Vesi):

	TP '21	TA '22	Enn. '22	Kehys '23	TS '24	TS '25
Toimintakate	-114 249	-126 258	-122 660	-65 506	-67 147	-68 263
Verotulot	115 104	119 138	118 898	59 421	55 695	57 284
Valtionosuudet	17 662	17 829	17 829	20 123	19 793	19 446
Rahoitustuotot ja -kulut	-62	-561	-561	-600	-764	-1014
Korkotuotot	111	80	80	50	50	50
Muut rahoitustuotot	224	905	905	905	931	931
Korkokulut	-380	-800	-800	-810	-1000	-1250
Muut rahoituskulut	-16	-746	-746	-745	-745	-745
Vuosikate	18 455	10 148	13 506	13 438	7 577	7 453
Suunnitelmanmukaiset poistot	-10 045	-9435	-9435	-10000	-10500	-11000
Arvon alentumiset	-4 724					
Satunnaiset tuotot ja kulut						
Tilikauden tulos	3 685	713	4 071	3 438	-2 923	-3 547
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	1 257	1200	1200	1200	1200	1200
Varausten lisäys (-) tai vähenny	-2 400					
Pakollisten var. lis./väh.						
Rahastojen lisäys/väh.						
Tilikauden yli-/alijäämä	2 543	1 913	5 271	4 638	-1 723	-2 347

Maanmyyntitulot

Myyntituloiksi on arvioitu 6,3M€ vuosina 2023-2025.

Tuloslaskelman mukainen osastokohtainen kehys (toimintakate):

OSASTON TOIMINTAKATE 1 000€	TP 2021	TA 2022	ENN 2022	Kehys 2023	muutos % TA/KEHYS	TS 2024	TS 2025
Keskusvaalilautakunta	- 35	- 40	7	- 41		- 41	- 42
Tarkastuslautakunta	- 41	- 41	- 44	- 45		- 46	- 46
Kunnanhallitus	1 396	- 5 564	- 305	- 6 741	21 %	- 7 251	- 7 573
Sosiaali- ja terveystoimialue	- 60 283	- 61 475	- 63 474		-100 %		
Sivistysvaliokunta	- 51 747	- 53 694	- 53 385	- 55 398	3 %	- 56 520	- 57 190
Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta	- 6 575	- 7 975	- 7 975	- 5 792	-27 %	- 5 842	- 6 043
Sipoon Vesi	3 037	2 479	2 514	2 511	1 %	2 553	2 630

4. Investoinnit

Investoinnit 2023 - 2025	TP 2021	ENN2022	TAE2023	TS2024	TS2025
Bruttoinvestoinnit infraan ja rakennuksiin	- 15 981	-13 660	-14 465	-13 010	-14 830
Maanosto	- 1 967	-3 770	-2 750	-2 000	-2 000
Irtain omaisuus, yhteensä	- 343	-1 370	-350	-350	-350
Osakkeet ja osuudet, yhteensä	- 599	-80	-80	-80	-80
Bruttoinvestoinnit yhteensä	-18 890	-18 880	-17 645	-15 440	-17 260
Bruttoinvestoinnit Sipoon Vesi	- 2 293	-6 415	-5 000	-4 000	-4 000
Bruttoinvestoinnit yhteensä, Kunta ja Vesi	-21 183	-25 295	-22 645	-19 440	-21 260
Maan myynti ja käyttöomaisuuden myynnit	5 970	11 400	6 300	6 300	6 300
Rahoitusosuudet investointeihin	23	23			
Investoinnit yhteensä, netto	-15 190	-13 872	-16 345	-13 140	-14 960

5. Rahoituslaskelma, lainakanta

	TP2021	ENN2022	2023	2024	2025
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	18 455	13 506	13 438	7 577	7 453
Satunnaiset erät	0				
Tulorahoituksen korjauserät	-5897	-11000	-5700	-5700	-5700
Toiminnan rahavirta	12 558	2 506	7 738	1 877	1 753
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-21 584	-25 295	-22 645	-19 440	-21 260
Rahoitusosuudet investointimenoihin	23				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6508	11 400	6 300	6300	6300
Investointien rahavirta	-15 053	-13 895	-16 345	-13 140	-14 960
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 495	-11 389	-8 607	-11 263	-13 207
Rahoituksen rahavirta					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	32 900	24 500	24 000	27 500	30 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-11 076	-12 820	-15 300	-16 533	-17 296
Nykyiset lainat			-12 875	-12 275	-12 275
Uudet lainat			-2 425	-4 258	-5 021
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-16000			
Lainakannan muutokset	21 824	-4 320	8 700	10 967	13 204
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 625				
Rahoituksen rahavirta	19 199	-4 320	8 700	10 967	13 204
Rahavarojen muutos	16 704	-15 709	93	-296	-3
Lainakanta	131 108	126 788	135 488	146 455	159 659

6. Sisäiset erät

Osastojen raamiin on sisällytetty sisäiset kustannukset ko. sisäisten palveluiden kustannusten kattamiseksi. Sisäisiä kustannuksia/tuottoja ovat sisäiset vuokrat ja sisäiset ruokapalvelut. Sisäisten kustannusten tarkoitus on ohjata ko. osastoa käyttämään sisäisiä palveluja taloudellisesti tarpeensa mukaisesti.

Suurin sisäinen kustannus syntyy osaston käyttämien kiinteistöjen pääoma- ja ylläpitokustannuksista. Ne riippuvat suurimmaksi osaksi käytössä olevan tilan suuruudesta eli tilatehokkuudesta. Tilatehokkuuteen ja sisäiseen vuokraan voi vaikuttaa eniten tilojen käyttäjä suunnittelemalla investointikustannuksia tehokkaasti.

7. Toiminta ja tavoitteiden määrittely talousarviossa 2023

Talousarvion tekstiosia laaditaan JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma -suosituksen mukaisesti.

Sitovien tavoitteiden lähtökohtana tulee olla kunnan voimassa oleva strategia ja niiden tulee olla linjassa valtuuston vahvistaman strategian kanssa. Lisäksi valiokunnan tulee esittää, miten sitovat tavoitteet saavutetaan sekä miten tavoitteen toteutuminen mitataan.

Talousarvion toiminnallisten tavoitteiden ja määrärahojen tulee olla kuntalain edellyttämällä tavalla yhteydessä toisiinsa. Tavoitteet tulee asettaa selkeästi ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin käytettävien mittareiden tulee mahdollistaa toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisuuden arviointi. Tavoitteiden tulee olla kunnan palvelutoiminnan kannalta keskeisiä, laajuudeltaan ja vaativuudeltaan yhteneväisiä sekä tärkeydeltään vertailukelpoisia.

Vuoden 2023 talousseurantaan on määriteltävä osastoittain ja tulosalueittain oleelliset tunnusluvut, joita seurataan osavuosisikatsusten ja tilinpäätöksen yhteydessä. Tunnuslukujen on oltava vertailukelpoisia ja läpinäkyviä. Vuosittain on mahdollista vaihtaa joitakin tunnuslukuja kulloinkin voimassa olevien painopistealueiden mukaan.

8. Aikataulu, tärkeimmät päivämäärät talousarvion valmistelussa

20.6.	Kunnanhallituksen käsittely, Kehys 2023-2025
6.9.	TA 2023 v 1.0 valmis, osastoittain
13-23.9.	Valiokuntakäsittelyt (TA ja osavuosisikatsaus, molemmissa mukana käyttötalous, investoinnit ja HTV)
10-11.10.	Kunnanhallituksen TA 2023 käsittely, seminaari
14.11.	Valtuusto, talousarvion I käsittely, vero%, elokuun osavuosisikatsaus
12.12.	Valtuusto, talousarvion II käsittely